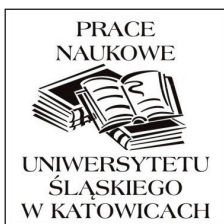

ŚREDNIOWIECZE
Polskie i Powszechne

Tom 5 (9)

NR 3109

ŚREDNIOWIECZE Polskie i Powszechne

Tom 5 (9)

pod redakcją
Jerzego Sperki i Bożeny Czwojdrak

Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2013

Redaktor serii: Historia
Sylwester Fertacz

Recenzenci
Krzysztof Ożóg
Jerzy Rajman

Rada Naukowa
Jerzy Sperka
Idzi Panic
Bożena Czwojdrak
Jakub Morawiec
Sobiesław Szybkowski
Stanisław Sroka
Leontij Wojtowycz

Sekretarz Redakcji
Jakub Morawiec

Publikacja jest dostępna w wersji internetowej:

Baza Czasopism Humanistycznych i Społecznych
www.bazhum.pl

Central and Eastern European Online Library
www.ceeol.com

Treść

Wstęp (<i>Jerzy Sperka, Bożena Czwojdrak</i>)	7
Wykaz skrótów instytucji, czasopism, publikacji, serii wydawniczych i wydawnictw źródłowych.	9

Artykuły

<i>Remigiusz Gogosz</i> : Horse-fights: The brutal entertainment of the Saga Age Icelanders	17
<i>Jakub Morawiec</i> : Epithets awarded to kings by the skalds and their potential value for historical studies — the case of Magnús góði	33
<i>Karolina Supernak</i> : Konflikt księcia z możnymi czy zdrada podkanclerza? Jeszcze raz o liście świadków na dokumencie księcia Bolesława Wstydlivego dla biskupa krakowskiego Prandoty z 1253 roku	44
<i>Grégory Cattaneo</i> : Understanding the balance of power in Eastern Iceland. Some remarks on the <i>Saga of the Men of Svinafell</i>	62
<i>Ілля Паршин</i> : <i>Leon rex ruthenorum</i> на сторінках <i>Анонимі Leobiensis Chronicon</i>	86
<i>Michalina Duda</i> : Sprawy toruńskiego kupca Johannes a Warschowa. Przyczynek do zagadnienia rozwiązywania konfliktów między poddanymi wielkiego mistrza zakonu krzyżackiego a mieszkańcami sąsiednich władztw w I dekadzie XV stulecia	94
<i>Sobiesław Szybkowski</i> : Kilka uwag o prozopografii i związkach rodzinnych najbliższych krewnych arcybiskupów gnieźnieńskich Mikołaja Trąby i Wojciecha Jastrzębca	106

<i>Adam Szweda</i> : Nowomarchijskie przypadki Wierzbęty ze Smogulca. Przyczynek do dziejów Nowej Marchii pod władzą Zygmunta Luksemburczyka i zakonu krzyżackiego	133
<i>Tomasz Związek</i> : Testament młynarza z Koła. Przyczynek do badań nad późnośredniowiecznym młynarstwem na ziemiach polskich	154
<i>Piotr Węcowski</i> : Ze studiów nad ideologią polityczną Kazimierza Jagiellończyka. Wątek pokoju i zgody w państwie	169

Polemiki i dyskusje

<i>Marek L. Wójcik</i> : Mieszczanin czy rycerz? Przyczynek do biografii Heinka z Głubczyc	187
<i>Dominik Szulc</i> : Rola polityczna i kościelna kardynała Fryderyka Jagiellończyka. Najnowsza historiografia i perspektywy badawcze	201

Wstęp

Kolejny tom „Średniowiecza Polskiego i Powszechnego”, publikacji Zakładu Historii Średniowiecznej Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, podobnie jak wcześniejsze, przynosi przegląd badań mediewistycznych prowadzonych nie tylko w ośrodku górnośląskim, ale także w innych centrach krajowych i zagranicznych.

Pracę otwiera artykuł Remigiusza Gogosza (Uniwersytet Rzeszowski) pt. *Horse-fights: The brutal entertainment of the Saga Age Icelanders*, w którym — na podstawie sag, a także zbiorów praw — autor ukazuje kulturowe znaczenia walk konnych, niezwykle popularnych w średniowiecznej Islandii. Problematykę islandzką podejmuje również Grégory Cattaneo (Université Paris-Sorbonne/Háskóli Íslands) w tekście pt. *Understanding the balance of power in Eastern Iceland. Some remarks on the “Saga of the Men of Svínafell”*. Analizuje on *Svínfellinga saga*, czyli *Sagę o ludziach ze Svínafell*, bezcenne źródło ukazujące życie na Islandii w XII—XIII wieku, w tym problematykę konfliktów między poszczególnymi rodami. W kręgu kultury skandynawskiej mieści się także artykuł pt. *Epithets awarded to kings by the skalds and their potential value for historical studies — the case of Magnús góði* autorstwa Jakuba Morawca (Uniwersytet Śląski). Analizując określenia, jakimi skaldowie charakteryzowali króla Magnusa zwanego Dobrym, autor stawia pytania o przydatność takich nazw, jak: „książę Jotar”, „pan Skanii”, „pan zwierchni” i innych dla uzasadnienia praw Magnusa do panowania w Danii.

Kolejny tekst — *Konflikt księcia z możnymi czy zdrada podkanclerza? Jeszcze raz o liście świadków na dokumencie księcia Bolesława Wstydlivego dla biskupa krakowskiego Prandoty z 1253 roku* — wyszedł spod pióra młodej badaczki ze środowiska katowickiego, Karoliny Supernak. Drobiazgowo analiza listy świadków prowadzi ją do wniosku, że wymienione w dokumencie osoby nie mogły, w kilku przypadkach, sprawować wówczas urzędów,

z którymi są tam wzmiankowane. Z kolei Illja Parszyn (Uniwersytet Lwowski) w artykule pt. «*Leon rex ruthenorum*» на сторінках «*Anonymi Leobiensis Chronicon*» zajmuje się osobą księcia halickiego Lwa Daniłowicza, szczególnie zaś jego udziałem w wielkiej bitwie pod Dürnkрут (Suche Kruty) w 1278 roku. Michalina Duda, doktorantka z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w tekście pt. *Sprawy toruńskiego kupca Johanna Warschowa...* przedstawia sprawę dokonanego przez nieznaną osobę na terenie Królestwa Polskiego napadu na kupca toruńskiego. Spod pióra młodego badacza, doktoranta Instytutu Historii PAN, Tomasza Związka wyszedł natomiast artykuł pt. *Testament młynarza z Koła. Przyczynek do badań nad późnośredniowiecznym młynarstwem na ziemiach polskich*. Omawiając losy rodziny młynarza Stanisława, autora testamentu, Związek charakteryzuje pozycję majątkową i społeczną tej grupy zawodowej w XV wieku.

Po raz kolejny na łamach naszego rocznika publikuje Sobiesław Szybkowski (Uniwersytet Gdański), który w artykule pt. *Kilka uwag o prozopografii i związkach rodzinnych najbliższych krewnych arcybiskupów gnieźnieńskich Mikołaja Trąby i Wojciecha Jastrzębca* zajmuje się kręgiem rodzinnym Wojciecha Jastrzębca i Mikołaja Trąby. Natomiast Adam Szweda (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) w swoim studium pt. *Nowomarchijskie przypadki Wierzbęty ze Smogulca. Przyczynek do dziejów Nowej Marchii pod władzą Zygmunta Luksemburczyka i zakonu krzyżackiego* wprowadza wiele nowych ustaleń dotyczących Wierzbęty ze Smogulca oraz roli tego stronnika luksemburskiego w wojnie domowej w Wielkopolsce. Podsumowanie badań nad ideologią władzy króla, ustosunkowanie się do poglądów badacza zawartych w literaturze przedmiotu, ich najważniejsze ustalenia i publikacje prezentuje natomiast Piotr Węcowski (Uniwersytet Warszawski) w tekście pt. *Ze studiów nad ideologią polityczną Kazimierza Jagiellończyka. Wątek pokoju i zgody w państwie*.

Tom zamykają dwa artykuły recenzyjne. Pierwszy, autorstwa Dominika Szulca (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), stanowi omówienie książki Natalii Nowakowskiej *Królewski kardynał. Studium kariery Fryderyka Jagiellończyka (1468—1503)* i jest bardzo wartościowym podsumowaniem literatury przedmiotu, zawierającym wiele interesujących postulatów badawczych. Drugi z artykułów recenzyjnych, napisany przez wrocławskiego badacza Marka L. Wójcika (Uniwersytet Wrocławski), jest polemiką z opublikowanym w poprzednim tomie „Średniowiecza Polskiego i Powszechnego” tekstem Damiana Halmera na temat pochodzenia i kariery Henryka z Głubczyc.

Na okładce: zamek w Kwidzynie
Fot. *Jerzy Sperka*

Redaktorzy
Agnieszka Plutecka
Krzysztof Wojcieszuk

Redaktor techniczny
Barbara Arenhövel

Korektor
Luiza Przełożny

Łamanie
Alicja Załęcka

Copyright © 2013 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISSN 2080-492X

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład: 100 + 50 egz. Ark. druk. 14,75 + wkl.
Ark. wyd. 19,5. Papier offset. kl. III, 90 g
Cena 32 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: PPHU TOTEM s.c.
M. Rejnowski, J. Zamiara
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław